

Ljubomir Vujačić, Beograd

Informacija o održanom savetovanju o problemu otpadnih voda

Brzi razvoj industrije i nagli porast organizovanih naselja u Jugoslaviji, uslovljavaju u poslednje vreme sve težu situaciju na našim vodama.

Ovako veliki porast količina otpadnih voda predstavlja veoma složen i težak problem, čije uspešno rešenje traži dugogodišnji i sistematski rad naučnih i stručnih institucija i ogromne napore organa upravljanja i vlasti.

Shvatajući ozbiljnost teških posledica ovakvog stanja, na sastancima stručnih sekcija Poslovnog udruženja privrednih organizacija slatkovodnog ribarstva Jugoslavije, raspravljano je o ovom problemu i doneseni su određeni zaključci.

Cilj ovih diskusija i zaključaka je bio da se nadležnim organima i svim zainteresovanim predoči sadašnja situacija i ukaže na veoma teške posledice insistirajući na blagovremeno preduzimanje potrebnih i efikasnih mera, u cilju zaštite voda od daljeg zagađivanja.

Imajući sve napred izneto u vidu, kao i zaključke svojih stručnih sekcija, Poslovno udruženje privrednih organizacija slatkovodnog ribarstva je kao suorganizator Odbora za kondicioniranje i zaštitu voda pri Udruženju pa održavanje mašina i opreme i Saveza sportskih ribolovaca Jugoslavije, a uz punu podršku Saveznog sekretarijata za poljoprivredu i šumarstvo i Savezne privredne komore, organizovalo i održalo jugoslovensko savetovanje o problemu otpadnih voda Jugoslavije.

Savetovanje je održano u vremenu od 7—10. decembra 1964. godine u Beogradu uz veoma veliki broj učesnika (preko 400) predstavnika svih privrednih grana Jugoslavije.

Imam utisak da je podnetim referatima, koreferatima i kroz diskusije, na savetovanju, problem otpadnih voda, kao jedan od najte-

žih problema u jugoslovenskoj privredi, razmotren sa svih aspekata, nakon čega su doneti veoma korisni i važni zaključci.

Naročito je ovaj problem pocrtan i rasvetljen sa ribarskog aspekta, što je sasvim razumljivo, s obzirom da je riba najbolji indikator koji ukazuje na opasnost od pogoršavanja kvaliteta vode, bez koje se ne može ni zamisliti život u vodi, vezano sa tim i opstanak ljudi i uspešan rad ostale industrije naročito prehranbene industrije, te drugih grana privrede.

Posebna pažnja u referatima i diskusijama je posvećena zaštiti površinskih voda i vodotoka, mada, u današnjoj situaciji kada stepen industrijalizacije naglo raste, uporedo sa čim rastu i velika industrijska naselja, je nemoguće odvojiti od problema podzemnog zagađivanja voda.

U tom smislu dati su predlozi i preporuke da se izvrši klasifikacija vodotoka, pa prema njihovoj nameni ustanove standardi za svaku vodu, jer je to jedini način da se poboljša i održi kvalitet naših površinskih voda.

Također je istaknuto da se ovako težak i složen problem može jedino rešiti u saradnji sa svim zainteresovanim faktorima počev od zdravstvene službe preko vodoprivrede, industrije, poljoprivrede pa sve do sanitarne inspekcije itd. ovo tim prije što bi ovako u celosti sagledan problem otpadnih voda trebao poslužiti kao materijal za donošenje odgovarajućih zakonskih propisa o otpadnim vodama i njihovom obaveznom pročišćavanju.

Na sastanku su izneta iskustva i dostignuća drugih industrijski razvijenih zemalja na planu pročišćavanja voda i date sugestije šta bi trebalo kod nas uraditi i kakve metode primeniti u našim uslovima u cilju dobijanja najboljih rešenja i rezultata. Istaknuta je potre-

ba blagovremenog preduzimanja potrebnih mera u cilju dobijanja najcelishodnijih rešenja na planu popravljanja sadašnjeg stanja pojedinih vodotoka i sprečavanja daljeg zagađivanja pojedinih voda.

Posebnu pažnju zaslužuju doneti zaključci, koji su veoma precizno prikazali sadašnje stanje, ukazali na eventualne posledice i dali predloge kako stvari u buduće postavljati i rešavati, te u interesu boljeg sagledavanja stvari neke od njih citiram, kao što su:

— Nepobitna je činjenica savremenog sveta da voda pretstavlja jedan od osnovnih uslova opstanka društva i razvoja privrede, a samim tim životnog standarda, zdravlja radnih ljudi i napretka ljudi uopšte;

Polazeći od te činjenice voda je svakako dragoceno nacionalno bogatstvo pa se kao takva i mora posmatrati u našim daljim akcijama ne samo na nacionalnom, već i na međunarodnom planu.

Voda kao i ostala privredna bogatstva naše zemlje, zahteva brigu cele naše zajednice, a njeno iskorišćavanje, kao i iskorišćavanje ostalih prirodnih bogatstava, treba da uđe u opšti plan privrednog razvoja zemlje.

— Voda dobija naročitu vrednost s obzirom na sve veću i raznovrsniju eksploataciju i njeno sve intenzivnije zagađivanje otpadnim vodama što je posledica brzog razvoja privrede, naselja itd. bez adekvatnih mera zaštite i kontrole korišćenja.

— Iz rečenog proizilazi da se nameće imperativna potreba za vođenjem jedinstvene politike u pogledu istraživanja, eksploatacije, zaštite i drugih aktivnosti u oblasti površinskih i podzemnih voda kao i mora u okviru teritorijalnih voda.

— Jedinstvena politika u oblasti voda zahteva izdvajanje vodoprivredne službe iz saveznog i republičkog sekretarijata za poljoprivredu i obrazovanje samostalnih vodoprivrednih organa direktno podređenih saveznom, odnosno republičkim izvršnim većima, koji bi bili odgovorni za sve poslove iz oblasti voda: korišćenje vode, zaštita vode i zaštita od vode i koji bi koordinirali potrebe i interese ostalih privrednih grana na vodama. U formiranju vodoprivrednih organa treba da učestvuju svi zainteresovani organi uprave i privrede.

— Iz referata kao i diskusije jasno proizilazi da su naši vodotoci u znatnoj mjeri hemijski i biološki zagađeni, usled čega je potrebno odmah pristupiti ispitivanju i sistematskoj kontroli postojećeg stanja naročito na onim vodama gde to do sada nije učinjeno kao i vršiti sistematsku i stalnu kontrolu svih važnijih vodotoka.

Sledeći korak u tom pravcu treba da bude izrada standarda na osnovu kojeg će se ocenjivati bilans slobodnog kiseonika u prirodnom odvodniku kao i intenzitet bakteriološkog zagađivanja.

— Neophodno je pristupiti donošenju zakonskih propisa i mera koje će prema realnim uslovima privrednog i društvenog razvoja omogućiti istraživanja, eksploataciju i zaštitu voda kao opšteg društvenog dobra u svrhu postizanja najpovoljnijih rezultata.

— Takođe je potrebno doneti zakonske propise koji bi regulisali upuštanje otpadnih voda i bilo kakvih materija u površinske i podzemne vode kao i more. U tu svrhu potrebno je izraditi klasifikaciju voda prema nameni kao i potrebne standarde čistoće za pojedine klase kako bi se izbeglo nedopustivo zagađivanje.

— U cilju što bržeg rešenja problema zaštite voda od zagađivanja, neophodno je potrebno, postojećim radnim organizacijama obezbediti potrebna finansijska sredstva pod najpovoljnijim uslovima u cilju podizanja adekvatnih postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda.

— Zabraniti izgradnju novih objekata bez adekvatnih uređaja za prečišćavanje, koji treba da se finansiraju zajedno sa izgradnjom objekta.

— Pošto su industrijske otpadne vode najčešći zagađivači recipijenata to se predlaže zabrana ispuštanja vode bez prethodnog prečišćavanja, a u cilju smanjenja finansijskih izdataka za izradu uređaja za prečišćavanje predlaže se između ostalog i sledeće:

- a) odabrati tehnološke procese koji daju najmanje zagađenje;
- b) upotrebljavati postupke koji omogućavaju maksimalno iskorišćavanje iz otpadnih voda putem rekuperacije korisnih sastojaka;
- c) odustati od akumulacija sa povremenim ispuštanjem otpadnih voda i primeniti kontinuelno ispuštanje;
- d) primeniti recirkulaciju voda gde god je moguće unutar industrijskih procesa.

— Predlaže se ratifikacija konvencije iz 1962. godine o zaštiti mora od ulja.

— Utvrđeno je da neke od naših voda dotiču iz susednih zemalja nedozvoljeno zagađene, u tom smislu potrebno je ovaj problem regulisati bilateralnim ugovorom.

— Dopuniti postojeće zakonske propise sa posebnim uslovima za projektovanje, izgradnju i prijem objekata za prečišćavanje otpadnih voda.

— Plansko i dugoročno rešavanje problema voda zahteva angažovanje potrebnih finansijskih sredstava, odgoj stručnih kadrova i razvoj naučno-istraživačkog rada, koji će omogućiti najsavremenija rešenja sa područja ove problematike.

— Na području kršnih terena gde se ne mogu odrediti zaštitne zone, zabraniti ispuštanje otpadnih voda bez prethodnog prečišćavanja.

— Neophodno je pojačati stručni i naučni rad kako na kontinuiranom osmatranju postojećeg stanja voda, isto tako i na istraživanjima oko eksploatacije i zaštite voda sa aspekata svih zainteresovanih struka, kao i naučna proučavanja metoda ozdravljenja pojedinih recipijenata.

— Stručni nadzor nad održavanjem postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u sadašnjih uslovima mora biti u nadležnosti postojećih službi, koje treba da raspolazu potrebnim stručnim kadrovima i opremom.

— Predlaže se regulisanje prava i dužnosti projekatanta, investitora i izvođača koji se bave istraživanjima podzemnih voda u cilju njihove eksploatacije.

— Izraditi u vidu uputstava jedinstvene kri-

terijume za vršenje raznih osmatranja i doneti jedinstvene normative.

Zahvaljujući ovako svestrano sagledanim stvarima po pitanju problema otpadnih voda Jugoslavije u »Službenom listu SFRJ« br. 13 od 31. marta 1965. godine, donet je Osnovni zakon o vodama, kojim se precizno regulišu sva pitanja u vezi sa upotrebom, iskorišćavanjem i zaštitom voda, kao opštenarodnog bogatstva.

Predlažem, da sa ribarskog aspekta ponovo razmotrimo celokupnu stvar, donesemo određene zaključke i insistiramo da ribarska nauka i praksa nađe svoje mesto u okviru novih zakonskih propisa i utičemo na pravilnu primenu istih, te na taj način što je moguće bolje rešimo ovaj, za ribarstvo veoma važan i aktuelan problem.